

สาธารณสุขมูลฐาน (PHC) คือรากฐานที่สำคัญของ หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (UHC) และ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ในปี 2030

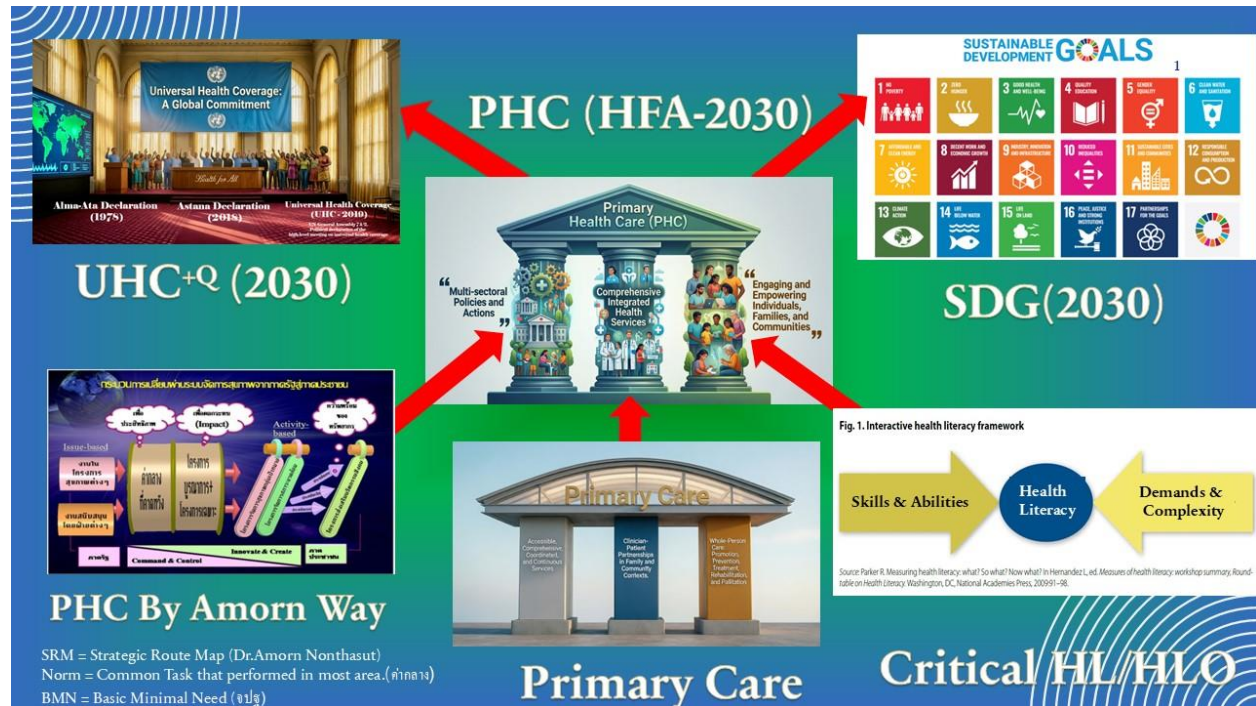
การแพทย์และการสาธารณสุข จุดหมายเดียวกัน แต่กลุ่มเป้าหมายต่างกัน

ตารางเปรียบเทียบนิยาม WHO

ประเด็น	การแพทย์ (Medicine)	การสาธารณสุข (Public Health)
นิยามตาม WHO	ศาสตร์และการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการรักษา สุขภาพ การป้องกัน บรรเทา หรือรักษาโรค (ตามบริบท Alma-Ata Declaration และแนวปฏิบัติมาตรฐาน) [britannica]	มาตรการที่จัดองค์กร (ทั้งภาครัฐและเอกชน) เพื่อป้องกันโรค ส่งเสริมสุขภาพ และยืดอายุประชากรทั้งกลุ่ม โดยมุ่งสร้างสภาวะที่ประชาชนมีสุขภาพดี [capitalareaphn]
กลุ่มเป้าหมาย	บุคคลเดี่ยว (individual) [study]	ประชากรหรือชุมชน (population) study+1
จุดเน้นหลัก	วินิจฉัย รักษา และดูแลเฉพาะบุคคล (Individual Based)	ป้องกันโรค ส่งเสริมสุขภาพ และจัดการปัจจัยทางสังคม สิ่งแวดล้อม ในระดับประชากร (Population based)
ค่านิยมที่แตกต่าง	บุคลากรทางการแพทย์ยึดมั่นค่านิยมเน้นบริการส่วนบุคคล การวินิจฉัยรักษาเฉพาะเจาะจง ทางด้านการแพทย์ และจริยธรรมต่อผู้ป่วยแต่ละคน โดยสอดคล้องหลักการของ WHO ด้านสิทธิสุขภาพสูงสุดและบริการที่ปราศจาก discrimination.	นักการสาธารณสุขเน้นค่านิยมบริการสาธารณะ เน้นการส่งเสริมสุขภาพ (Promote) การป้องกัน (Prevent) และการปกป้อง (Protect) ที่ระดับประชากร ความยุติธรรมทางสังคม และการทำงานร่วมกันตามกรอบ competency ของ WHO เช่น การตัดสินใจจากหลักฐานและการสื่อสารเพื่อสุขภาพชุมชน.
ค่านิยมที่เหมือนกัน	ความสมบูรณ์แบบ (Perfect) อิงหลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence Based) ความเคารพสิทธิ และการทำงานเพื่อมนุษยธรรม	
จุดหมายเดียวกัน	ประชาชนมีสุขภาพดี มีอายุเฉลี่ยของการมีสุขภาพดี (HALE) ที่ยืนยาว	

3 เสาหลักของการสาธารณสุขมูลฐาน

สาธารณสุขมูลฐาน (Primary Health Care หรือ PHC) ตามที่องค์การอนามัยโลก (WHO) ให้คำนิยามไว้ คือ แนวทางด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วนของสังคม มุ่งเป้าไปที่ระดับสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีสูงสุด โดยให้โอกาสที่เท่าเทียมกันสำหรับทุกคน ครอบคลุมการส่งเสริม การป้องกัน การรักษา การฟื้นฟูสมรรถภาพ และการดูแลแบบประคับประคอง ให้ใกล้ชิดกับชุมชน โดยประกอบด้วย 3 เสาหลักคือ

1. บริการสุขภาพที่ครอบคลุมและบูรณาการ (Comprehensive and Integrated health services) คือ **บริการปฐมภูมิ (Primary Care)** ซึ่งเป็น บริการสุขภาพพื้นฐานที่เป็นจุดติดต่อก่อน โดยให้การดูแลแบบบูรณาการที่มุ่งเน้นผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง เพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคล
2. นโยบายการให้นโยบายและการดำเนินการของทุกภาคส่วนเพื่อสุขภาพ (Multi-sectors policies and actions for Health) นายแพทย์อมร นนทสุต ผู้วางรากฐานสาธารณสุขมูลฐาน (Primary Health Care) ตั้งแต่ พ.ศ. 2521 และเป็นผู้ก่อตั้ง อสม. และ ผสส.(ผู้สื่อข่าวสาธารณสุข) ได้วางรากฐานการพัฒนาสาธารณสุขมูลฐาน (PHC by amorn way) ดังนี้
 - 2.1. การจัดทำแผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์ (Strategic Route Map) และถ่ายทอดแผนไปสู่การปฏิบัติใน 1-2 ปี ด้วยแผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์แบบปฏิบัติการ (Strategic Linkage Model)

- 2.2. การจัดการค่ากลาง โดยเรียนรู้จากพื้นที่ประสบความสำเร็จ ว่าในประเด็นสุขภาพนั้นๆ ส่วนใหญ่ทำงาน (Task) อะไร งานที่ใครๆก็ทำ เรียกว่า ค่ากลาง (ที่ทำแล้วสำเร็จ) ทำให้พื้นที่อื่นๆที่มีบริบทที่ใกล้เคียงกัน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เลย โดยไม่ต้องลองผิดลองถูก
- 2.3. แผนยุทธศาสตร์แบบบูรณาการในพื้นที่ โดยเปลี่ยนจากแผนที่เน้นประเด็นสุขภาพ (Issue-Base) จากหลายกรม หลายกระทรวง ที่ลงสู่พื้นที่ มาเป็นแผนที่เน้นกิจกรรม (Activity-Base) โดยบูรณาแผนทั้งหมดให้เหลือเพียง 2 โครงการใหญ่ ได้แก่ โครงการจัดการสุขภาพในแต่ละกลุ่มวัย และโครงการจัดการสิ่งแวดล้อม ทำให้สามารถ ประหยัทรัพยากร (งบประมาณ กำลังคน และเวลา)
3. การมีส่วนร่วมและเสริมพลังบุคคล ครอบครัวและชุมชน (Engaging and Empowering individuals families and communities) ด้วยการพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพ จนถึงระดับ Critical Health Literacy คือ ครอบรู้ในสุขภาพของตนเองแล้ว ยังสามารถเคลื่อนไหวสังคมและให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อให้เกิดนโยบายสาธารณะ ในการสร้าง สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ และจัดการปัจจัยสุขภาพทางสังคม (Social Health determinants)
- องค์การอนามัยโลก (WHO) และ องค์การสหประชาชาติ (UN) ได้ทำการศึกษาและให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายว่า Primary Health Care (PHC) เป็นรากฐานที่สำคัญที่จะทำให้บรรลุ Universal Health Coverage (UHC) และ Sustainable Development Goals (SDGs) ที่เกี่ยวกับสุขภาพในปี 2030